

Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej

z 18 kwietnia 1999 r. [1]

Spis

treści:

Preambuła				
Tytuł I	(art.1-6)	Postanowienia	ogólne	
Tytuł II	(art.7-41)	Prawa podstawowe,	prawa obywatelskie i cele społeczne	
Tytuł III	(art.44-135)	Federacja,	kantony i gminy	
Tytuł IV	(art.134-142)	Naród	i kantony	
Tytuł V	(art.143-191)	Władze	federalne	
Tytuł VI	(art.192-196)	Zmiana Konstytucji Federalnej i przepisy przejściowe		
Zgromadzenie Federalne Konfederacji Szwajcarskiej, po zaznajomieniu się z orędziem Rady Federalnej z dnia 20 listopada 1996 r., uchwała: [2]				
Konstytucję Federalną Konfederacji Szwajcarskiej z 18 kwietnia 1999 r. [3]				
*				

Preambuła

W imię Boga Wszchemogącego!
Szwajcarski naród i kantony,
w poczuciu odpowiedzialności wobec Dzieła Stworzenia,
w dążeniu do odnowienia Federacji, przez wzmocnienie wolności i demokracji,
niezawisłości i pokoju, w duchu solidarności i otwartości wobec świata,
zdecydowani żyć w jedności, we wzajemnej życzliwości i poszanowaniu ich różnorodności,
świadomi wspólnych osiągnięć i odpowiedzialności wobec przyszłych pokoleń,
pewni, że wolny jest tylko ten, kto korzysta ze swej wolności i że siłę narodu mierzy się dobrem słabych,
ustanawiają niniejszą Konstytucję [4]:

Tytuł

1

Postanowienia ogólne

Artykuł 1 Konfederacja Szwajcarska

Naród szwajcarski i kantony Zurych, Berno, Lucerna, Uri, Szwyz, Obwalden i Nidwalden, Glarus, Zug, Freiburg, Solura, Bazylea-miasto i Bazylea-okręg [5], Szafuza, Appenzell-Ausserrhoden i Appenzell-Innerrhoden, St. Gallen, Gryzonia, Argowia, Turgowia, Tessin, Waadt, Wallis, Neuenburg, Genewa i Jura tworzą Konfederację Szwajcarską.

Artykuł 2 Cel

1. Konfederacja Szwajcarska chroni wolność i prawa narodu oraz strzeże niezawisłości i bezpieczeństwa kraju.
2. Wspiera ogólny dobrobyt, trwały rozwój, wewnętrzną spójność oraz kulturalną różnorodność kraju.
3. Troszczy się o jak największą równość szans obywateli i obywateli.
4. Angażuje się na rzecz trwałego zachowania naturalnych warunków życia oraz pokojowego i sprawiedliwego międzynarodowego porządku.

Artykuł 3 Kantony

Kantony są suwerenne, o ile ich suwerenność nie została ograniczona przez Konstytucję Federalną; wykonują te wszystkie prawa, które nie zostały przekazane Federacji.

Artykuł 4 Języki narodowe

Językami narodowymi są niemiecki, francuski, włoski i retoromański.

Artykuł 5 Zasady praworządnego działania państwa

1. Podstawę i granicę działalności państwowej stanowi prawo.
2. Działalność państwa leży w interesie publicznym i jest proporcjonalna do celu.
3. Organy państwowe i osoby prywatne działają w dobrej wierze [6].
4. Federacja i kantony przestrzegają prawa międzynarodowego.

Artykuł 6 Odpowiedzialność osobista i społeczna

Każdy ponosi odpowiedzialność za siebie i przyczynia się wedle własnych sił do wykonywania zadań państwa i społeczeństwa.

Tytuł 2

Prawa podstawowe, prawa obywatelskie i cele socjalne

Rozdział 1

Prawa podstawowe

Artykuł 7 Godność człowieka

Godność człowieka należy szanować i chronić.

Artykuł 8 Równość wobec prawa

1. Wszyscy są równi wobec prawa.

2. Nikt nie może być dyskryminowany, zwłaszcza ze względu na pochodzenie, rasę, płeć, wiek, język, pozycję społeczną, sposób życia, religijne, światopoglądowe bądź polityczne przekonania albo z powodu ograniczenia jego fizycznej, umysłowej czy psychicznej sprawności.

3. Mężczyzna i kobieta są równouprawnieni. Ustawa troszczy się o ich prawne i rzeczywiste równouprawnienie, przede wszystkim w rodzinie, w kształceniu i w pracy. Mężczyzna i kobieta mają prawo do równego wynagrodzenia za taką samą pracę.

4. Ustawa określi środki na wyeliminowanie pokrzywdzenia osób niepełnosprawnych.

Artykuł 9 Ochrona przed samowolą i przestrzeganie dobrej wiary

Każdy ma prawo do traktowania go przez państwowe organy bez arbitralności i w dobrej wierze.

Artykuł 10 Prawo do życia i wolności osobistej

1. Każdy człowiek ma prawo do życia. Kara śmierci jest zakazana.

2. Każdy człowiek ma prawo do wolności osobistej, a zwłaszcza do fizycznej i psychicznej nietykalności i swobody przemieszczania się.

3. Tortury oraz wszelkie inne tego rodzaju okrutne, niehumanitarne lub poniżające traktowanie albo karanie są zakazane.

Artykuł 11 Ochrona dzieci i młodzieży

1. Dzieci i młodzież mają prawo do szczególnej ochrony ich nietykalności i popierania ich rozwoju.

2. Swoje prawa wykonują w zakresie swej zdolności do samodzielnego rozeznania.

Artykuł 12 Prawo do pomocy w trudnych sytuacjach

Kto popada w trudną sytuację i nie jest w stanie zatroszczyć się o siebie, ma prawo do pomocy i opieki oraz do środków, które są niezbędne do zapewnienia egzystencji godnej człowieka.

Artykuł 13 Ochrona życia prywatnego

1. Każdy ma prawo do poszanowania jego prywatnego i rodzinnego życia, mieszkania oraz korespondencji i telekomunikowania się.

2. Każdy ma prawo do ochrony przed nadużyciem jego danych osobowych.

Artykuł 14 Prawo do małżeństwa i rodziny

Gwarantuje się prawo do małżeństwa i rodziny.

Artykuł 15 Wolność sumienia i wyznania

1. Gwarantuje się wolność sumienia i wyznania.

2. Każdy ma prawo swobodnie wybierać swoją religię i swoje przekonania światopoglądowe i wyznawać je indywidualnie lub wspólnie z innymi.

3. Każdy ma prawo wstępowania lub należenia do wspólnoty wyznaniowej i pobierania nauczania religijnego.

4. Nikt nie może być zmuszany do wstąpienia lub należenia do wspólnoty wyznaniowej, do wykonywania praktyk religijnych i pobierania nauczania religijnego.

Artykuł 16 Wolność poglądów i informacji

1. Gwarantuje się wolność poglądów i informacji.

2. Każdy ma prawo swoje poglądy swobodnie kształtować oraz bez przeszkód je wyrażać i rozpowszechniać.

3. Każdy ma prawo swobodnie otrzymywać informacje, pozyskiwać je z powszechnie dostępnych źródeł oraz rozpowszechniać.

Artykuł 17 Wolność środków przekazu

1. Gwarantuje się wolność prasy, radia, telewizji oraz innych form publicznej telekomunikacji w rozpowszechnianiu programów i informacji.

2. Cenzura jest zakazana.

3. Gwarantuje się tajemnicę dziennikarską.

Artykuł 18 Wolność języka

Gwarantuje się wolność języka.

Artykuł 19 Prawo do podstawowego nauczania

Gwarantuje się prawo do wystarczającego i bezpłatnego podstawowego nauczania.

Artykuł 20 Wolność nauki

Gwarantuje się wolność nauki i badań naukowych.

Artykuł 21 Wolność twórczości artystycznej

Gwarantuje się wolność twórczości artystycznej.

Artykuł 22 Wolność zgromadzania się

1. Gwarantuje się wolność zgromadzania się.

2. Każdy ma prawo do organizowania zgromadzeń, uczestniczenia w nich lub powstrzymywania się od nich.

Artykuł 23 Wolność stowarzyszania się

1. Gwarantuje się wolność stowarzyszania się.

2. Każdy ma prawo do tworzenia stowarzyszeń, przystępowania do stowarzyszeń lub należenia do nich oraz uczestniczenia w działalności stowarzyszeń.

3. Nikt nie może być zmuszany do wstępowania lub należenia do stowarzyszenia.

Artykuł 24 Wolność osiedlania się

1. Szwajcarzy [7] mają prawo osiedlania się w każdym miejscu kraju.

2. Mają oni prawo do opuszczenia Szwajcarii lub wjazdu do Szwajcarii.

Artykuł 25

Ochrona przed wydaleniem, wydaniem lub przymusowym odstawieniem do granicy [8]

1. Szwajcarzy nie mogą być wydalenii ze Szwajcarii; mogą być wydani obcym władzom tylko za swoją zgodą.

2. Uchodźcy nie mogą być wydalenii lub wydani do innego państwa, w którym będą prześladowani.

3. Nikt nie może być wydany do państwa, w którym grożą mu tortury lub innego rodzaju okrutne i nieludzkie traktowanie albo ukaranie.

Artykuł 26 Gwarancja własności

1. Gwarantuje się własność.

2. Wywłaszczenia i ograniczenia własności, które dorównują wywłaszczeniu, będą w pełni wynagrodzone.

Artykuł 27 Wolność gospodarcza

1. Gwarantuje się wolność gospodarczą.

2. Obejmuje ona w szczególności wolny wybór zawodu oraz swobodny dostęp do działalności zarobkowej w gospodarce prywatnej i jej swobodne wykonywanie.

Artykuł 28 Prawo koalicji

1. Pracownicy i pracodawcy, jak i ich organizacje, mają prawo dla ochrony swoich interesów łączyć się, tworzyć zrzeszenia, przystępować do nich lub pozostawać poza nimi.

2. Spory należy w miarę możliwości rozwiązywać w drodze rokowań lub mediacji.

3. Strajk i lokaut są dopuszczalne, jeżeli dotyczą stosunków pracy i nie pozostają w sprzeczności ze zobowiązaniami do przestrzegania pokoju w czasie obowiązywania zbiorowego układu pracy i negocjacji rozjemczych.

4. Ustawa może zabronić strajku określonym kategoriom osób.

Artykuł 29 Powszechne gwarancje postępowania

1. Każdy ma prawo w postępowaniu przed sądami i organami administracyjnymi do równego i sprawiedliwego traktowania, jak również rozpatrzenia jego sprawy w odpowiednim czasie.

2. Strony mają prawo do wysłuchania przed sądem.

3. Każdy, kto nie dysponuje niezbędnymi środkami, ma prawo do bezpłatnej pomocy prawnej, jeżeli jego roszczenie nie jest pozbawione szans powodzenia. Ma też prawo do bezpłatnego zastępstwa prawnego, jeżeli jest to konieczne.

Artykuł 30 Postępowanie sądowe

1. Każdy, którego sprawa musi być rozpatrzona w postępowaniu sądowym, ma prawo do ustanowionego przez ustawę, właściwego, niezawisłego i bezstronnego sądu. Sądy wyjątkowe są zabronione.

2. Każdy, przeciwko komu zostanie wniesione powództwo cywilne, ma prawo do tego, aby sprawa została rozpatrzona przez sąd właściwy dla miejsca jego zamieszkania. Ustawa może przewidzieć inną właściwość sądu.

3. Rozprawa sądowa i ogłoszenie wyroku odbywa się publicznie. Ustawa może przewidzieć wyjątki.

Artykuł 31 Pozbawienie wolności

1. Pozbawienie człowieka wolności może nastąpić tylko w przypadkach przewidzianych w ustawie i tylko w sposób przewidziany w ustawie.

2. Każdy, kto został pozbawiony wolności, ma prawo do tego, aby niezwłocznie i w języku dla niego zrozumiałym, być poinformowanym o podstawach pozbawienia wolności i jego prawach. Musi mieć możliwość uczynienia użytku ze swoich praw. Ma w szczególności prawo do powiadomienia swoich najbliższych osób.

3. Każdy, wobec kogo zastosowano areszt śledczy, ma prawo do tego, aby być niezwłocznie doprowadzonym do sędziego; sędzia rozstrzyga o tym czy utrzymać pozbawienie wolności, czy zwolnić zatrzymanego. Każdy przebywający w areszcie śledczym ma prawo do wyroku w odpowiednim terminie.

4. Każdy, kto został pozbawiony wolności nie przez sąd, ma prawo w każdej chwili odwołać się do sądu. Sąd rozstrzyga, tak szybko, jak to tylko możliwe, o legalności pozbawienia wolności.

Artykuł 32 Postępowanie karne

1. Każdego uważa się za niewinnego do czasu prawomocnego skazania.

2. Każdy oskarżony ma prawo, aby być możliwie szybko i obszernie poinformowany o postawionych mu zarzutach. Musi mieć możliwość wykorzystania przysługujących mu praw do obrony.

3. Każdy skazany ma prawo poddać wyrok kontroli sądu wyższej instancji. Wyłączone są sprawy, w których Sąd Federalny orzekał jako jedyna instancja.

Artykuł 33 Prawo petycji

1. Każdy ma prawo kierowania petycji do władz; nie może to powodować dla niego żadnych niekorzystnych skutków.

2. Władze muszą przyjąć petycję do wiadomości.

Artykuł 34 Prawa polityczne

1. Gwarantuje się prawa polityczne.

2. Gwarancja praw politycznych chroni swobodne kształtowanie woli i niesfałszowane oddanie głosu.

Artykuł 35

Urzeczywistnianie praw podstawowych

1. Prawa podstawowe muszą być urzeczywistniane w całym porządku prawnym.

2. Kto wykonuje zadania państwowe jest związany prawami podstawowymi i

zobowiązany przyczyniać się do ich urzeczywistniania.

3. Władze dbają, aby prawa podstawowe, o ile się do tego nadają, były stosowane także wobec osób prywatnych.

Artykuł 36 Ograniczenia praw podstawowych

1. Ograniczenia praw podstawowych wymagają podstawy ustawowej. Poważne ograniczenia muszą być przewidziane w samej ustawie. Wyłączone są przypadki poważnego, bezpośredniego i nie dającego się inaczej odwrócić niebezpieczeństwa.

2. Ograniczenia praw podstawowych muszą być usprawiedliwione interesem publicznym bądź ochroną praw podstawowych osób trzecich.

3. Ograniczenia praw podstawowych muszą być proporcjonalne do założonego celu.

4. Istota praw podstawowych jest nienaruszalna.

Rozdział 2

Prawa obywatelskie i prawa polityczne

Artykuł 37 Prawa obywatelskie

1. Obywatелеm szwajcarskim jest ten, kto posiada obywatelstwo gminy i kantonu.

2. Nikt nie może być uprzywilejowany lub ograniczany z powodu jego praw obywatelskich. Wyjątkiem są przepisy dotyczące praw politycznych w gminach obywatelskich i korporacjach oraz udziału w ich majątku, chyba że ustawodawstwo kantonalne przewiduje inaczej.

Artykuł 38 Nabycie i utrata praw obywatelskich

1. Federacja określa nabycie i utratę praw obywatelskich przez pochodzenie, małżeństwo i adopcję. Ponadto określa ona utratę szwajcarskiego obywatelstwa z innych przyczyn oraz ponowne nabycie obywatelstwa.

2. Wydaje niezbędne przepisy [9] o nadawaniu przez kantony obywatelstwa cudzoziemcom i wyraża zgodę na nadanie obywatelstwa.

3. Ułatwia nadawanie obywatelstwa dzieciom bezpaństwowcom.

Artykuł 39 Wykonywanie praw politycznych

1. Federacja określa wykonywanie praw politycznych w sprawach federalnych, kantony określają je w sprawach kantonalnych i komunalnych.

2. Prawa polityczne wykonywane są w miejscu zamieszkania. Federacja i kantony mogą przewidzieć wyjątki.

3. Nikt nie może wykonywać praw politycznych w więcej niż w jednym kantonie.

4. Kantony mogą przewidzieć, że nowo osiedleni będą mogli korzystać z prawa do głosowania w sprawach kantonalnych i komunalnych dopiero po okresie wyczekiwania nie dłuższym niż trzy miesiące po osiedleniu.

Artykuł 40 Szwajcarzy za granicą

1. Federacja popiera wzajemne kontakty między Szwajcarami za granicą i ze Szwajcarią. Może wspomagać organizacje, które realizują te cele.

2. Wydaje ona przepisy o prawach i obowiązkach Szwajcarów za granicą, zwłaszcza w odniesieniu do wykonywania praw politycznych w Federacji, wypełniania obowiązków, świadczenia służby wojskowej lub zastępczej, zapomóg oraz ubezpieczenia społecznego.

Rozdział 3

Cele socjalne

Artykuł 41

1. Federacja i kantony w uzupełnieniu osobistej odpowiedzialności i indywidualnej inicjatywy angażują się, aby:

a. każdy korzystał z socjalnego bezpieczeństwa;

b. każdy otrzymał niezbędną opiekę zdrowotną;

c. rodziny jako wspólnoty dorosłych i dzieci były chronione i wspierane;

d. zdolni do pracy mogli pokryć koszty utrzymania z pracy na odpowiednich warunkach;

e. poszukujący mieszkań dla siebie i swych rodzin mogli znaleźć odpowiednie mieszkanie na możliwych do udźwignięcia warunkach;

f. dzieci i młodzież, jak i osoby w wieku produkcyjnym, mogły zgodnie ze swoim zdolnościami kształcić się, doksztalać się i kontynuować kształcenie;

g. dzieci i młodzież były wspierane w ich rozwoju na ludzi samodzielnych i społecznie odpowiedzialnych oraz wspomagane w ich społecznej, kulturalnej i politycznej integracji.

2. Federacja i kantony angażują się, aby każdy został zabezpieczony przed ekonomicznymi skutkami starości, inwalidztwa, choroby, wypadku, bezrobocia, macierzyństwa, osierocenia i owdowienia.

3. Dążą one do realizacji celów socjalnych w ramach ich konstytucyjnych kompetencji i pozostających do ich dyspozycji środków.

4. Z celów socjalnych nie mogą być wywodzone bezpośrednio roszczenia o świadczenia ze strony państwa.

Tytuł 3

Federacja, kantony i gminy

Rozdział 1

Stosunki między Federacją a kantonami

Oddział 1

Zadania Federacji i kantonów

Artykuł 42 Zadania Federacji

1. Federacja spełnia zadania, które przekazuje jej Konstytucja Federalna.

2. Podejmuje ona zadania, które wymagają jednolitej regulacji.

Artykuł 43 Zadania kantonów

Kantony ustalają, jakie zadania mają do spełnienia w ramach ich kompetencji.

Oddział 2

Współdziałanie Federacji i kantonów

Artykuł 44 Zasady

1. Federacja i kantony w wykonywaniu swoich zadań wzajemnie się wspierają i współpracują ze sobą.

2. Są one obowiązane do wzajemnego poszanowania i pomocy. Świadczą sobie wzajemnie pomoc administracyjną i pomoc prawną.

3. Spory między kantonami lub kantonami a Federacją będą w miarę możliwości rozwiązywane w drodze rokowań lub mediacji.

Artykuł 45 Współdziałanie w kształtowaniu woli Federacji

1. Kantony współdziałają, zgodnie z Konstytucją Federalną, w kształtowaniu woli Federacji, w szczególności w stanowieniu prawa.

2. Federacja informuje kantony obszernie i w odpowiednim czasie o jej zamiarach; zasięga ich opinii, jeżeli dotyczy to ich interesów.

Artykuł 46 Wdrażanie prawa federalnego

1. Kantony wdrażają prawo federalne stosownie do Konstytucji Federalnej i ustaw.

2. Federacja pozostawia kantonom możliwie największą swobodę kształtowania stosunków prawnych i uwzględnia odrębność kantonów.

3. Federacja uwzględnia obciążenia finansowe związane z wdrażaniem prawa federalnego, pozostawiając kantonom wystarczające źródła finansowania i starając się o odpowiednie finansowe wyrównanie.

Artykuł 47 Samodzielność kantonów

Federacja strzeże samodzielności kantonów.

Artykuł 48 Umowy między kantonami

1. Kantony mogą między sobą zawierać umowy, jak też i tworzyć wspólne organizacje i instytucje. Mogą one zwłaszcza wspólnie realizować zadania w interesie regionalnym.

2. Federacja może w ramach swoich kompetencji brać w nich udział.

3. Umowy między kantonami nie mogą pozostawać w sprzeczności z prawem i interesami Federacji, jak i prawami innych kantonów. Należy je przedstawić Federacji do wiadomości.

Artykuł 49 Pierwszeństwo i przestrzeganie prawa federalnego

1. Prawo federalne ma pierwszeństwo przed sprzecznym z nim prawem kantonalnym.
2. Federacja czuwa nad przestrzeganiem prawa federalnego przez kantony.

Oddział 3 Gminy

Artykuł 50

1. Gwarantuje się autonomię gmin stosownie do prawa kantonalnego.
2. Federacja w swej działalności zwraca uwagę na możliwe jej następstwa dla gmin.
3. Bierze ona pod uwagę szczególną sytuację miast i aglomeracji oraz regionów górskich.

Oddział 4

Gwarancje federalne

Artykuł 51 Konstytucje kantonalne

1. Każdy kanton nadaje sobie demokratyczną konstytucję. Wymaga ona zaakceptowania przez naród i musi zostać poddana rewizji, jeżeli tego żąda większość uprawnionych do głosowania.
2. Konstytucje kantonalne wymagają gwarancji Federacji. Federacja gwarantuje je, jeżeli nie są one sprzeczne z prawem federalnym.

Artykuł 52 Porządek konstytucyjny

1. Federacja chroni porządku konstytucyjnego kantonów.
2. Ingeruje ona, jeżeli porządek w którymś kantonie został zakłócony lub zagrożony, a kanton, którego to dotyczy, nie może go chronić sam lub z pomocą innych kantonów.

Artykuł 53 Istnienie i terytoria kantonów

1. Federacja chroni istnienie i terytoria kantonów.
2. Zmiany w liczbie i pozycji kantonów wymagają zgody zainteresowanej ludności, zainteresowanych kantonów oraz narodu i kantonów.
3. Zmiany terytorium między kantonami wymagają zgody zainteresowanej ludności, jak i zatwierdzenia ich przez Zgromadzenie Federalne w formie uchwały federalnej.
4. Kantony mogą między sobą na podstawie umowy dokonywać regulacji granic.

Rozdział 2

Kompetencje

Oddział 1

Stosunki z zagranicą

Artykuł 54 Sprawy zagraniczne

1. Sprawy zagraniczne należą do kompetencji Federacji.
2. Federacja dba o ochronę niezawisłości Szwajcarii i jej dobrobyt; przyczynia się zwłaszcza do łagodzenia biedy i nędzy na świecie, do poszanowania praw człowieka i popierania demokracji, do pokojowego współżycia narodów oraz do zachowania środowiska naturalnego.
3. Bierze ona pod uwagę kompetencje kantonów i strzeże ich interesów.

Artykuł 55

Współdziałanie kantonów w podejmowaniu decyzji w sprawach zagranicznych.

1. Kantony współdziałają w przygotowywaniu decyzji w sprawach zagranicznych, które dotyczą ich kompetencji lub ich istotnych interesów.
2. Federacja informuje kantony obszernie i w odpowiednim czasie oraz zasięga ich opinii.
3. Opinie kantonów przysługują szczególna waga, jeżeli chodzi o sprawy dotyczące ich kompetencji. W takich przypadkach kantony w odpowiedni sposób współdziałają w negocjacjach międzynarodowych.

Artykuł 56 Stosunki kantonów z zagranicą

1. Kantony mogą w zakresie ich kompetencji zawierać umowy z zagranicą.
2. Umowy te nie mogą pozostawać w sprzeczności z interesami Federacji, jak również innych kantonów. Kantony mają obowiązek powiadomienia Federacji przed zawarciem umów.
3. Z organami zagranicznymi niższego szczebla kantony mogą utrzymywać stosunki

bezpośrednio. W pozostałych przypadkach stosunki kantonów z zagranicą odbywają się za pośrednictwem Federacji.

Oddział 2

Bezpieczeństwo, obronność kraju, obrona cywilna

Artykuł 57 Bezpieczeństwo

1. Federacja i kantony w ramach swoich kompetencji dbają o bezpieczeństwo kraju i obronę ludności.

2. Koordynują one swoje wysiłki w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego.

Artykuł 58 Armia

1. Szwajcaria ma armię. Jest ona zorganizowana zasadniczo na podstawie niezawodowości [10].

2. Armia służy zapobieganiu wojnie i przyczynia się do zachowania pokoju; broni kraju i jego ludności. Wspiera władze cywilne przy odpięciu poważnych zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego i przewycięzaniu innych nadzwyczajnych sytuacji. Ustawa może przewidzieć dalsze zadania.

3. Użycie armii należy do kompetencji Federacji. Kantony mogą użyć swoich formacji dla zachowania porządku publicznego na swoim terenie, jeżeli środki władz cywilnych okażą się niewystarczające do odparcia poważnych zagrożeń dla bezpieczeństwa wewnętrznego.

Artykuł 59 Służba wojskowa i zastępcza

1. Każdy Szwajcar jest obowiązany do pełnienia służby wojskowej. Ustawa przewiduje cywilną służbę zastępczą.

2. Dla Szwajcerek służba wojskowa jest ochotnicza.

3. Szwajcarzy, którzy nie odbywają ani służby wojskowej, ani służby zastępczej, są zobowiązani do uiszczenia opłaty. Zostanie ona ustalona przez Federację, a wymierzona i pobierana przez kantony.

4. Federacja wydaje przepisy o odpowiednim ekwiwalencie za utracony zarobek.

5. Osoby, które odbywają służbę wojskową lub zastępczą i poniosą przy tym szkodę na zdrowiu lub utracą życie, mają roszczenie wobec Federacji o odpowiednie świadczenie dla siebie lub swoich najbliższych.

Artykuł 60 Organizacja, wyszkolenie i wyposażenie armii

1. Ustawodawstwo wojskowe, jak również sprawy organizacji, wyszkolenia i wyposażenia armii należą do kompetencji Federacji

2. Kantony są właściwe w ramach prawa federalnego do tworzenia kantonalnych formacji, mianowania i awansowania oficerów tych formacji, jak i dostarczania części ubioru oraz wyposażenia.

3. Federacja może przejąć wojskowe urzędnia kantonów za odpowiednim odszkodowaniem.

Artykuł 61 Obrona cywilna

1. Ustawodawstwo dotyczące cywilnej obrony osób i dóbr przed następstwami konfliktów zbrojnych należy do kompetencji Federacji.

2. Federacja stanowi przepisy o użyciu obrony cywilnej w razie katastrofy i w sytuacjach nadzwyczajnych.

3. Może ona wprowadzić obowiązek służby cywilnej dla mężczyzn. Dla kobiet jest ona ochotnicza.

4. Federacja wyda przepisy o odpowiednim ekwiwalencie za utracony zarobek.

5. Osoby, które wykonują służbę cywilną i poniosą przy tym szkodę na zdrowiu lub utracą życie, mają roszczenie wobec Federacji o odpowiednie świadczenie dla siebie lub swoich najbliższych.

Oddział 3

Oświata, badania naukowe i kultura

Artykuł 62 Szkolnictwo

1. W sprawach szkolnictwa właściwe są kantony.

2. Troszczą się one o należyte nauczanie podstawowe, dostępne dla wszystkich dzieci. Nauczanie podstawowe jest obowiązkowe i pozostaje pod państwowym kierownictwem lub

nadzorem. W szkołach publicznych jest ono bezpłatne. Rok szkolny rozpoczyna się między połową sierpnia i połową września.

Artykuł 63 Kształcenie zawodowe i szkoły wyższe

1. Federacja wydaje przepisy o kształceniu zawodowym.
2. Prowadzi ona wyższe szkoły techniczne; może zakładać, prowadzić lub popierać inne szkoły wyższe i inne wyższe zakłady naukowe. Może ona uzależnić swoje poparcie od zapewnienia koordynacji.

Artykuł 64 Badania

1. Federacja popiera badania naukowe.
2. Może ona uzależnić swoje poparcie od zabezpieczenia koordynacji.
3. Może ona zakładać, przejmować i prowadzić placówki badawcze.

Artykuł 65 Statystyka

1. Federacja zbiera niezbędne dane statystyczne o stanie i rozwoju ludności, gospodarki, społeczeństwa, terytorium i środowiska w Szwajcarii.
2. Może ona wydawać przepisy o zharmonizowaniu i prowadzeniu urzędowych rejestrów, aby utrzymać jak najmniejszy nakład kosztów.

Artykuł 66 Subwencje na kształcenie

1. Federacja może zapewnić kantonom subwencje na ich wydatki na stypendia i inne świadczenia na kształcenie.
2. Może ona ponadto, w uzupełnieniu przedsięwzięć kantonalnych i przy poszanowaniu suwerenności kantonального szkolnictwa, podjąć własne działania dla wspierania kształcenia.

Artykuł 67 Kształcenie młodzieży i dorosłych

1. Federacja i kantony przy wypełnianiu swoich zadań uwzględniają szczególne potrzeby wspierania oraz ochrony dzieci i młodzieży.
2. Federacja może w uzupełnieniu przedsięwzięć kantonalnych wspierać pozaszkolną pracę z dziećmi i młodzieżą oraz kształcenie dorosłych.

Artykuł 68 Sport

1. Federacja popiera sport, a w szczególności wychowanie sportowe.
2. Prowadzi ona szkołę sportową.
3. Może ona wydawać przepisy o sporcie młodzieży i uznać naukę sportu w szkołach za obowiązkową.

Artykuł 69 Kultura

1. W sprawach kultury są właściwe kantony.
2. Federacja może wspierać przedsięwzięcia kulturalne o ogólnonarodowym znaczeniu oraz popierać sztukę, muzykę, zwłaszcza w zakresie kształcenia.
3. Przy spełnianiu swoich zadań uwzględnia ona kulturalną i językową różnorodność kraju.

Artykuł 70 Języki

1. Językami urzędowymi Federacji są niemiecki, francuski i włoski. W kontaktach z osobami posługującymi się językiem retoromańskim, także retoromański jest językiem urzędowym Federacji.
2. Kantony określają swoje języki urzędowe. Aby zapewnić zgodne współzycie między wspólnotami językowymi, zwracają one uwagę na tradycyjną językowo strukturę regionu oraz uwzględniają autochtoniczne mniejszości językowe.
3. Federacja i kantony popierają porozumienie i wymianę między wspólnotami językowymi.
4. Federacja wspiera wielojęzyczne kantony w spełnianiu ich szczególnych zadań.
5. Federacja wspomaga działania kantonów Gryzonii i Tessin dla zachowania i popierania retoromańskiego i włoskiego języka.

Artykuł 71 Film

1. Federacja może wspierać szwajcarską produkcję filmową i kulturę filmową.

2. Może ona wydawać przepisy o popieraniu różnorodności i jakości dzieł filmowych.

Artykuł 72 Kościół a państwo

1. Kantony są właściwe do regulowania stosunków między Kościołem a państwem.

2. Federacja i kantony mogą w ramach swoich kompetencji podejmować działania dla zachowania pokoju publicznego między członkami różnych wspólnot religijnych.

3. Biskupstwa mogą być zakładane tylko za zezwoleniem Federacji.

Oddział 4

Środowisko i planowanie przestrzenne

Artykuł 73 Trwały rozwój

Federacja i kantony dążą do trwale zrównoważonego stosunku między przyrodą i jej zdolnością do odtwarzania się z jednej strony i wymaganiami człowieka w stosunku do niej, z drugiej strony.

Artykuł 74 Ochrona środowiska

1. Federacja wydaje przepisy o ochronie człowieka i jego środowiska naturalnego przed szkodliwymi lub uciążliwymi oddziaływaniami.

2. Stara się ona o unikanie tego rodzaju oddziaływania. Koszty zapobiegania i usuwania ponoszą sprawcy.

3. Do wykonania przepisów właściwe są kantony, o ile ustawa nie zastrzega tego dla Federacji.

Artykuł 75 Planowanie przestrzenne

1. Federacja ustala zasady planowania przestrzennego. Nakłada to obowiązki na kantony i służy celowemu i gospodarnemu wykorzystaniu ziemi oraz uporządkowanemu zasiedlaniu kraju.

2. Federacja wspiera i koordynuje wysiłki kantonów oraz współpracuje z nimi.

3. Federacja i kantony w realizacji swoich zadań uwzględniają wymagania planowania przestrzennego.

Artykuł 76 Wody

1. Federacja troszczy się w ramach swoich kompetencji o gospodarne wykorzystanie i ochronę zasobów wodnych oraz o zabezpieczenie przed wyrządzającymi szkodę działaniami wód.

2. Ustala zasady w sprawie utrzymania, odkrywania i udostępniania zasobów wodnych, w sprawie wykorzystania wód do wytwarzania energii i do celów chłodniczych, jak i innej interwencji w zamknięty obieg wód.

3. Wydaje ona przepisy o ochronie wód, zabezpieczeniu odpowiedniej ilości wód powierzchniowych, o budownictwie wodnym, zabezpieczeniu urządzeń spiętrzających i oddziaływaniu opadów.

4. Zasobami wodnymi dysponują kantony. Mogą one w granicach federalnego ustawodawstwa ustalać opłaty za korzystanie z wody. Federacja ma prawo korzystać z wód dla własnych przedsiębiorstw komunikacyjnych; płaci za to opłatę i odszkodowanie.

5. O prawach na międzynarodowych zasobach wodnych i związanych z tym opłatami rozstrzyga Federacja, włączając do tego zainteresowane kantony. Jeżeli kantony nie mogą się pogodzić co do praw korzystania z międzykantonalnych zasobów wodnych, rozstrzyga Federacja.

6. Przy wykonywaniu swych zadań Federacja uwzględnia potrzeby kantonów, z których woda pochodzi.

Artykuł 77 Lasy

1. Federacja troszczy się, aby lasy mogły spełniać swoje ochronne, użytkowe i społeczne funkcje.

2. Ustala ona zasady ochrony lasów.

3. Wspiera ona działania służące zachowaniu lasów.

Artykuł 78 Ochrona przyrody i dóbr ojczystych

1. W sprawach ochrony przyrody i krajobrazu właściwe są kantony.

2. Federacja przy wykonywaniu swych zadań uwzględnia wymagania dotyczące ochrony przyrody i dóbr ojczystych. Chroni krajobraz, osobliwości lokalne, historyczne miejsca, jak

również pomniki kultury i przyrody; zachowuje je bez uszczerbku, jeżeli tego wymaga interes publiczny.

3. Może ona popierać starania w zakresie ochrony przyrody oraz dóbr ojczystych i obiektów ogólnonarodowym znaczeniu, oraz - w drodze umowy lub wyłączenia - nabywać je lub zabezpieczać.

4. Wydaje ona przepisy o ochronie świata zwierząt i roślinności oraz o zachowaniu ich warunków życia w naturalnej różnorodności. Chroni zagrożone gatunki przed wyniszczeniem.

5. Moczary i bagienne krajobrazy o szczególnej piękności i ogólnonarodowym znaczeniu podlegają ochronie. Nie mogą na nich być budowane żadne zakłady, ani dokonywane zmiany gruntów. Wyjątkiem są urzędnictwa, które służą ochronie bądź dotychczasowemu rolniczemu użytkowaniu moczarów i bagien.

Artykuł 79 Rybołówstwo i łowiectwo

Federacja ustala zasady w sprawie rybołówstwa i łowiectwa, w szczególności w celu zachowania różnorodności ryb, dziko żyjących ssaków i ptaków.

Artykuł 80 Ochrona zwierząt

1. Federacja wydaje przepisy o ochronie zwierząt.

2. Określa ona w szczególności:

a. chów zwierząt i pielęgnację zwierząt;

b. doświadczenia na zwierzętach i zabiegi na żyjących zwierzętach;

c. użytkowanie zwierząt;

d. wóz zwierząt i zwierzęcych wyrobów;

e. handel zwierzętami i transport zwierząt;

f. ubój zwierząt.

3. Do wykonania przepisów federalnych właściwe są kantony, o ile ustawa nie zastrzega tego dla Federacji.

Przypisy:

[1] Konstytucja Federalna Konfederacji Szwajcarskiej. Warszawa, Wydawnictwo Sejmowe, 2000.

[2] BBl 1997 I 1 ["Bundesblatt der Schweizerischen Eidgenossenschaft" - Federalny Dziennik Ustaw].

[3] Data przyjęcia Konstytucji Federalnej przez naród i kantony (przyp. tłum.).

[4] Podstawę niniejszego przekładu stanowił tekst konstytucji w języku niemieckim *Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft vom ..* uchwalony przez obie izby Zgromadzenia Federalnego w dniu 18 grudnia 1998 r. , ogłoszony jako "Bundesbeschluss über eine neue Bundesverfassung vom 18. dezember 1998" i przedstawiony narodowi i kantonom pod głosowanie. W pracach nad niniejszym przekładem posiłkowo korzystano z tekstów konstytucji w równoprawnych językach francuskim i włoskim, ogłoszonych również w formie uchwały federalnej z 18 grudnia 1998 r.

[5] W tekście niem. stanowiącym podstawę przekładu: "Landschaft" - oznacza: kraj, prowincję, okolicę; w tekście franc. "campagne" - otwarte pole, wieś (przyp. tłum.).

[6] W tekście niem. stanowiącym podstawę przekładu: "handeln nach Treu und Glauben"; w tekście franc.: "conforme aus règles de la bonne foi"; w tekście wł.: "il principio della buona fede". (przyp. tłum.).

[7] Rozróżnienie płci (Szwajcarzy i Szwajcarki) zawierają teksty niemiecki i francuski, natomiast we włoskiej wersji językowej określono jednolicie oba rodzaje ("ogni persona di cittadinanza svizzera"), podobnie jak nieoficjalne tłumaczenie na język angielski. W niniejszym tłumaczeniu zastosowano jednolite określenie, o ile z natury regulacji nie wynika konieczność takiego rozróżnienia. (przyp. tłum.).

[8] W tekście niem. stanowiącym podstawę przekładu "Ausweisung" (wydalenie) rozumiane jest jako najsurowszy środek administracyjnego wydalenia, a więc nakazu

opuszczenia Szwajcarii, z zakazem pobytu w tym państwie, natomiast "Ausschaffung" jako przymusowe wykonanie wydalenia lub cofnięcia do kraju przybycia. (przyp. tłum.).

[9] W tekście niem. stanowiącym podstawę przekładu: "Mindestvorschriften", w tekście franc.: "des dispositions minimales", w tekście wł.: "emana prescrizioni" (przyp. tłum.)

[10] We wszystkich trzech równoprawnych tekstach występuje podobne określenie: w jęz. niem.: "nach dem Milizprinzip", w jęz. franc. "le principe de l'armée de milice", w jęz. wł. "secondo il principio di milizia"; w literaturze przedmiotu używa się też określenia "półzawodowość" (przyp. tłum.).

(Publikacja: 23-07-2002 Ostatnia zmiana: 08-11-2003)

Oryginał.. (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,1361>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl